

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDAȚOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Câteva noțiuni asupra războiului și neutralității, de d-l George Meitani.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiuni-unite*: Ministerul de finanțe cu primăria orașului Constanța.

Curtea de apel din București, secțiunea I: Maior N. Sofian cu Ministerul de finanțe.

Curtea de apel din București, secțiunea III: Maior D. Paraschivescu cu Ministerul de finanțe.

Tribunalul Ilfov, secțiunea III: Antigone Hagi-Hristu cu fostul ei soț Spiridon V. Cevie. — *Observație* de d-l D. Alexandresco.

CATEVA NOȚIUNI ASUPRA

RĂZBOIULUI ȘI NEUTRALITĂȚEI

(URMĂRE)¹⁾

Intru ce privește naționalitatea mărfii de pe vas, ea se determină, în Franța, după naționalitatea proprietarului ei, pe când curțile anglo-americane, după ce admit același principiu, fac însă o mulțime de distincțiuni, din cari pare a reeși că o marfă poate fi considerată ca inamică, deși proprietarul ei este supus al unui stat neutru²⁾.

Art. 58 al declarației navale dela Londra din 1909, adoptă principiul determinării naționalității mărfii, după aceea o proprietarului. Marfa având caracterul inamic sau neutru, păstrează acest caracter până la locul de destinațiune, chiar dacă intervine după începerea ostilităților vre-o transferare în timpul expedițiunii. Cu toate acestea, dacă anterior capturării, un precedent proprietar neutru exercită, în caz de faliment al proprietarului inamic, un drept de revendicare legală asupra mărfii, aceasta reia caracterul neutru (art. 60).

Dacă caracterul neutru al unei marfe găsită pe vas inamic nu este stabilit, marfa este presupusă a fi inamică (art. 59).

Pentru a dovedi proprietatea mărfii în fața curților de păzi maritime franceze, nu se poate invoca decât actele de pe vas, pe când în fața tribunalelor anglo-americane, această probă se face cu actele de vas și cu depozițiile personalului vasului capturat³⁾.

Principalele acte cari trebuie să se găsească pe un vas sunt determinate de legile fiecărui stat, și sunt de obicei următoarele: pașaportul, actul de proprietate al vasului, rolul echipagiului, jurnalul mărei, patenta de sănătate, contractul de asigurare, conasamentul și facturile, declarațiunile vămei, certificatele de origină și vizările consulare⁴⁾.

Calvo însă pretinde că toate aceste acte nu fac decât un început de dovadă, cari în caz de îndoială nu exclud proba contrară rezultând din alte acte și declarațiuni verbale făcute sub prestare de jurământ⁵⁾.

10. Multă vreme, dreptul de a captura nu eră recunoscut numai vaselor de războiu, ci statele aveau dreptul de a delega acest drept particularilor.

Persoanele cărora Statul delegă acest drept, purtau numele de corsari, și a fost asemănat cu franc-tiratorii din războiul terestru.

Intrebuințarea corsarilor a fost viu criticată, pentru că ar fi, după unii autori, un mijloc barbar. Cu toate acestea, deși de multeori corsarii s'au dat la acte de prădăciuni, nu se poate susține că cursa este un mijloc barbar, când ea se face conform regulilor admise în această privință, căci nu trebuie să se creadă că orce persoană putea deveni corsar, dacă voia și când voia.

11. Ca toate actele războiului, cursa eră supusă unor anumite reguli cari trebuiau respectate, căci altfel corsarii erau considerați ca pirați și pedepsiți ca atare de toate legislațiunile popoarelor cari s'au succedat.

3) Bonfils, No. 1361.

4) Bonfils, op. cit., No. 1361.

5) Op. cit., III, No. 1020.

1) Vezi *Dreptul* No. 66 din 1909.

2) Bonfils, op. cit., No. 1355 și 1356.

Pentru ca cineva să fie considerat drept corsar, trebuie să aibă o autorizare din partea Statului, să depună o cauțiune, din care se despăgubea neutrul care suferise vre-un prejudiciu, și, în fine, trebuia ca confiscarea vaselor sau mărfii să fie supusă unui tribunal care hotărâse dacă bine sau nu capturase corsarul vasul sau marfa.

Numai după hotărîrea tribunalului corsarul devine proprietarul prăzii întregi sau a unei părți dintr'ansa ⁶⁾.

Dar un vas neutru poate el primi o scrisoare de marcă dela unul din statele beligerante? Calvo spune că chestiunea n'a fost rezolvită într'un mod înconcludent, dar că, după dreptul ginților, căpitanul și ofițerii nu trebuie să fie tratați ca niște pirați. Dealtminte, spre a pune capăt discuțiilor, mai toate tractatele prevăd că supușii unui stat neutru n'au dreptul de a primi scrisori de marcă dela beligeranți ⁷⁾.

Tot astfel este interzis unui vas de a primi scrisori de marcă dela două state, afară bine înțeles de cazul când este vorba de două state cobeligerante, cu toate că în acest caz nu văz utilitatea a două autorizări.

Practica statelor, zice tot Calvo, consideră și pedepsește ca pirați numai pe căpitani și ofițeri. Cu toate acestea, dacă legea particulară a unui stat consideră ca pirați și pe marinari, este evident că tribunalele acelui stat se vor conforma legei ⁸⁾.

12. Dar într'un stat unde există un războiu civil, acolo unde diferitele partide își dispută guvernământul, care din aceste partide ar avea dreptul să înarmeze corsari, când bine-înțeles este vorba de un stat care n'a renunțat la cursă?

Doctrina profesată și care s'a aplicat de marile puteri în diferite ocazii, poate fi considerată ca următoarea: Se consideră ca reprezentând statul, guvernul de fapt, guvernul care intrunește mai multe elemente de stabilitate și legalitate ⁹⁾.

Vasele cari navigează cu autorizarea acestui guvern, au toate drepturile de cari se bucură vasele unui stat care se află în războiu ¹⁰⁾.

Dar vasele aparținând unei facțiuni opute?

Dacă facțiunea a fost recunoscută ca beligerantă, este sigur că ea se bucură de toate drepturile beligeranților, deci și de acele de a înarma corsari.

Pentru a se recunoaște însă într'un războiu maritim caracterul de beligerant unei facțiuni, trebuie ca acea facțiune să ocupe un teritoriu al acelei țări, căci numai astfel se poate apropia ca formă de guvernul legal ¹¹⁾. O fac-

țiune care ar posedă numai marea, o flotă care n'ar stăpâni nici un port, nu poate fi considerată ca beligerantă, căci nu poate fi o organizare serioasă când nu posedă nici o porțiune de teritoriu.

Dacă facțiunea n'a fost recunoscută ca beligerantă, d-l Luciliu Ștefănescu face o distincțiune, după cum este vorba de a vedea raporturile guvernului legal cu vapoarele răsculaților sau raporturile acestora cu vasele celorlalte state.

Cât privește pe cei dintâi, trebuie să ne întrebăm dacă guvernul legal are dreptul a considera ca pirați pe acei cari se găsesc pe vasele facțiunii opute.

Majoritatea autorilor recunosc guvernului acest drept, dar aceasta nu poate influența întru nimic raporturile răsculaților cu celelalte puteri, deci acestea nu sunt obligate a considera pe răsculați ca pirați, deși într'o părere se susține contrariul ¹²⁾, fiindcă ceea ce caracterizează tâlhăria pe mare, este dorința de a prăda orice vas, fără distincție de naționalitate. Vasele răsculaților nu urmăresc acest scop, ci numai slăbirea protivnicilor lor ¹³⁾.

13. Astăzi, această chestiune a corsarilor nu mai are importanța pe care o aveau altă dată, fiindcă cele mai multe puteri au aderat declarației dela Paris din 1856, prin care Anglia și Franța renunțau la cursă.

Numai Spania, Statele-unite și Mexicul n'au aderat la această declarație.

Cu toată renunțarea celorlalte puteri, se pare însă că ele revin asupra hotărîrii lor, organizând cursa sub o altă formă.

14. Izbucnind un războiu între puteri aderente și altele neaderente la declarația din Paris, este sigur că și unele și altele ar avea dreptul a întrebuiți corsari, căci altminte, cele aderente s'ar găsi într'o stare de inferioritate, ceea ce nu pare a fi fost intențiunea lor.

Apoi, deși acest act poartă numele de Declarație, el este în realitate un contract, care nu poate fi opozabil decât părților contractante. În fine, mai există și alte declarațiuni elaborate la Haga în 1899 și 1907, cari prevăd formal că în astfel de cazuri, puterile cari au iscălit declarația nu sunt obligate să o respecte când sunt în conflict cu alte puteri cari n'au aderat la ea.

15. Se poate ca unul din beligeranți să vândă unui neutru un vas în timpul războiului. O astfel de vânzare va fi valabilă sau nu?

În ceea ce privește vasele de războiu nu există nici o îndoială. Neutrul nu poate cumpăra astfel de vase, fiindcă ele fac parte din flota de războiu a inamicului.

În ceea ce privește vasele de comerț nu există o singură părere, căci pe când tribunalele franceze consideră vânzarea ca valabilă numai când ea a avut loc înainte de începerea ostilităților sau înainte ca părțile să fi avut

6) Bonfils, op. cit., No 1369.

7) Op. cit., II, No. 1145, p. 290.

8) Idem, II, No. 1145, p. 291. Vezi asupra pirateriei și Pradier-Fodéré sur Vattel, II, p. 55, nota 1. Vezi asupra cursei și Whéaton, *Elém.*, II, pg. 10, ch. 10; Kluber, *Droit des gens*, ch. 260.

9) Calvo, II, No. 1150; Weiss, *Le droit international appliqué aux guerres civiles*, p. 16.

10) Calvo, II, No. 1150.

11) Weiss, op. cit., pag. 16; L. Ștefănescu, *La guerre civile*, pag. 157.

12) Lyon-Caen et Renault, *Droit com.*, II, p. 296, nota 1.

13) L. Ștefănescu, op. cit., p. 165 și urm.

cunoștință de începerea lor, alte tribunale, printre cari figurează și cele engleze, deși în principiu consideră această vânzare ca valabilă, însă o înconjoară deatâtea restricțiuni, încât se poate zice că principiul este înlăturat, când este vorba de a-l aplica la speță.

Pentru ca această vânzare să fie perfectă, se cere în acest sistem ca ea să fi fost făcută de bună credință, ca să fie constatată prin act autentic aflat pe vas în momentul capturării, ca să fie făcută fără nici o rezervă față de vânzător, ca vasul să nu mai fie sub conducerea și direcțiunea vânzătorului, în fine, ca vânzătorul să nu mai întrebuințeze vasul pentru acelaș trafic¹⁴⁾.

Lipsa uneia din aceste condițiuni lasă a presupune că vânzarea a fost frauduloasă și deci vasul poate fi confiscat.

Declarația dela Londra din 1909 se pronunță și asupra acestei chestiuni, într'un capitol intitulat: «Despre transferarea pavilionului».

Acest capitol prevede două cazuri. Un prim caz, când transferarea s'a făcut înaintea începerii ostilităților, și un al doilea, când ea a avut loc după începerea lor.

În primul caz, transferarea este valabilă, afară dacă se dovedește că ea a fost făcută spre a scăpa de consecințele cari rezultă din caracterul inamic al vasului.

Declarația prevede în art. 55 o prezumțiune de nulitate și alta de absolută validitate a transferării.

Există prezumțiune de nulitate, când actul de transferare nu se găsește pe vas, atunci când acesta a pierdut naționalitatea beligerantului într'un interval de timp mai mic decât 60 de zile înainte de începerea ostilităților.

În contra acestei prezumții se admite proba contrară.

Există, din contră, prezumție de absolută validitate a transferării, când ea s'a făcut cu mai mult de 30 de zile înainte de începerea ostilităților.

Mai trebuie însă, în acest caz, ca transferarea să fie absolută, complectă, conformă legislației țarilor interesate, ca controlul și beneficiile vasului să nu rămâie în aceleași mâni ca înaintea transferării.

Dacă însă n'au trecut 60 de zile între începerea ostilităților și pierderea naționalității beligerantului, și dacă actul transferării pavilionului nu se găsește pe bord, confiscarea vasului nu poate da loc la daune.

În al doilea caz prevăzut de art. 56, când transferarea s'a făcut după începerea ostilităților, ea este nulă, afară dacă se dovedește că ea n'a avut de scop să înlătore consecințele rezultând din caracterul inamic al vasului. Și în acest caz există însă prezumție absolută de nulitate, când transferarea s'a făcut pe când vasul călătorește sau se găsește într'un port blocat, dacă în act se prevede clauza de răscumpărare, și, în fine, dacă n'au fost obser-

vate condițiunile prevăzute de legea țarei al cărui steag a fost arborat.

16. La regula admitând capturarea și confiscarea vaselor, există oarecari excepțiuni cari fuseseră de mult admise de practica națiunilor.

În conferința dela Haga din 1907, s'a elaborat o convențiune, consfințind excepțiunile cari fuseseră admise și care este intitulată: »Convenție relativă la oarecari restricțiuni aduse dreptului de capturare în războiul maritim».

Art. 3 al acestei convențiuni, prevede că vasele destinate pescuitului pe coaste sau unui serviciu de mică navigație locală, nu pot fi capturate. Tot astfel, «uneltele destinate pescuitului», căci ar fi neuman de a împiedica populațiunile cari trăesc pe țărmurile mării de obicei din pescuit, de a continuă această meserie.

Vasele însărcinate cu o misiune religioasă, științifică sau filantropică, tot după acelaș art. 3, nu pot fi confiscate. Puterile contractante însă se obligă a nu profita de caracterul inofensiv al acestor vase, pentru a le întrebuința într'un scop războinic.

Mai sunt exceptate și nu pot fi capturate, după cum am arătat când m'am ocupat de convenția dela Geneva, vasele-spitale.

În fine, după art. 1 și 2 al convenției, nu poate fi confiscată corespondența poștală a neutrilor sau cea oficială ori privată a beligeranților aflată pe un vas neutru sau inamic.

Vizitarea unor astfel de vase nu se poate face decât în caz de mare trebuință și foarte repede.

17. Uneori, în caz de furtună, vasele sunt aruncate de mare sau silit de furtună a intra într'un port inamic. În acest caz se poate confiscă vasul?

Nici în această privință toate statele nu urmează aceeaș normă. Unele, conduse, cum zice Calvo, de un sentiment de justiție și umanitate, respectă vasul și marfa¹⁵⁾. Altele, din contră, îl confiscă.

Este neîndoelnic că poate fi confiscat vasul care intră într'un port inamic, fiind urmărit de flota inamică¹⁶⁾, căci în acest caz confiscarea nu este decât continuarea unui act de ostilitate început în largul mării.

(Va urmă).

GEORGE MEITANI

15) Bluntchli, op. cit., p. 376; Boeck, op. cit., No. 198.

16) Massé, *Le droit com.*, I, No. 363; Perels, *Manuel de droit maritime international*, p. 235.

A apărut tomul IX (partea I-a) din **Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului civil român,**

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO

Comentariul art. 1410—1490, 1902 din codul civil

Acest volum cuprinde studii amănunțite asupra legii proprietarilor, precum și asupra bezmanului, embaticului sau emfiteozei.

Prețul 10 lei.

14) Bonfils, No. 1347 și 1344; Phillimore, *Commentaires*, III, cap. 486; Pistoye et Duverdy, *Traité*, II, tit. VI, cap. II, pg. 1; Colvo, III, p. 263 și urm.; Boeck, *De la propriété privée ennemie sous pavillon ennemi*, No. 158 și urm.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNI-UNITE

Audiența dela 12 Noembrie 1909

Președința d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Miuisterul de finance cu primăria orașului Constanța

CASAȚIUNE. — DIVERGINȚĂ IVITĂ PENTRU A DOUA OARĂ. — SECȚIUNI-UNITE. — COMPETENȚĂ. — ART. 20 DIN LEGEA ORGANICĂ A ÎNALTEI CURȚI.

INCOMPETENȚA «RATIONE MATERIAE». — INVOCAREA EI DIN OFICIU DE CĂTRE ÎNALTA CURTE. — ART. 109 PR. CIVILĂ.

LUCRU JUDECAT. — JURISDICȚIUNI STABILITE PRIN LEGI SPECIALE. — ART. 36 ȘI 104 DIN CONSTITUȚIE. — ART. 6ȘI 7 DIN LEGEA DE CONSTATAREA VENITURILAR COMUNALE.

1° Prin art. 20 din legea organică a Inaltei Curți de casație se dispune că o afacere se trimite înaintea secțiunilor-unite numai atunci când se face o a doua divergință asupra chestiunii supusă judecăței, adică când o secțiune a Inaltei Curți a fost constituită cu numărul de judecători ceruți de lege pentru a judecă divergința și nici atunci nu s'a putut forma majoritatea legală pentru darea deciziei.

Prin urmare, din momentul ce prin jurnalul unei secțiuni a Inaltei Curți se afirmă că s'a ivit o a doua divergință asupra aceleiaș chestiuni, secțiunile-unite sunt competente a statua asupra ei.

2° Incompetența *ratione materiae* fiind de ordine publică, poate fi invocată, potrivit art. 109 din procedura civilă, chiar din oficiu de către Inalta Curte de casație.

3° Potrivit art. 36 și 104 din Constituțiune, pe lângă Curțile și tribunalele ordinare, puterea judecătorească se poate exercita și prin jurisdicțiuni speciale înființate prin anumite legi, ale căror hotărâri date cu îndeplinirea formelor prescrise de legea organică a acelor instanțe, se bucură de aceeaș autoritate de lucru judecat ca orice altă hotărâre judecătorească.

Astfel, instanța singură competentă de a se pronunța asupra quantumului impozitului, precum și asupra legalității acelu impozit fiind acea instituită de legea și regulamentul de constatarea și perceperea veniturilor comunale și de legea contribuțiilor directe, partea care a uzat de acele căi sau nu a uzat în termenul stabilit de acele legi și regulamente, și într'un caz și în altul, nu mai poate recurge la o nouă acțiune pe calea ordinară.

No. 8. — Casată, fără trimitere, în urma recursului făcut de Ministerul de finance, sentința tribunalului Constanța, No. 281 din 1904, dată în procesul cu primăria Constanța.

S'au ascultat: d-l avocat C. Marinescu-George, în desvoltarea incidentului de incompetență; d-l avocat Trajan Fortuna, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra incidentului ridicat:

Având în vedere că prin acest incident avocatul Sta-

tului conchide, că această Inaltă Curte nu poate să judece în secțiuni-unite chestiunea ce a fost ridicată din oficiu de secția III a acestei Curți și a fost trimisă de acea secțiune în judecata secțiunilor-unite: acea de a se ști dacă instanța de fond, tribunalul de Constanța, eră competente să judece acțiunea intentată de stat contra primăriei de Constanța, acțiune judecată prin sentința adusă în recurs;

Având în vedere că în susținerea acestui incident, avocatul Statului a invocat că de către secția III a acestei Inalte Curți nu s'a făcut decât o singură dată divergință asupra chestiunii de incompetență în discuțiune, trimisă de acea secțiune în cercetarea secțiunilor-unite, după cum aceasta ar rezulta din jurnalul No. 426 din 1907 al acelei secțiuni; că așa fiind, conform art. 20 din legea organică a acestei Inalte Curți, în urma diverginței, chestiunea trebuia judecată tot de acea secțiune împreună cu alți trei consilieri trași la sorți dela celelalte două secțiuni, și numai dacă nu se putea nici atunci forma majoritate, se putea trimite chestiunea în judecata secțiunilor-unite;

Considerând că prin art. 20 din legea organică a acestei Inalte Curți se regulează că o afacere se trimite în judecata secțiunilor-unite numai atunci când se face o a doua divergință asupra chestiunii supusă judecăței, adică, când o secțiune a Inaltei Curți a fost constituită cu numărul de judecători ceruți de lege pentru a judecă o afacere în divergință, și nici atunci nu s'a putut forma majoritatea legală pentru darea deciziei;

Considerând că din jurnalul No. 974 din 1906, încheiat de secția III prin care se constată prima divergință, nu rezultă cece pretinde reprezentantul Statului, adică că prima divergință constatată prin acest jurnal nu s'ar fi făcut tot asupra chestiunii de incompetență;

Că, astfel fiind, și din momentul ce secția III a acestei Curți afirmă prin jurnalul No. 426 din 1907 că s'a ivit din nou divergință asupra competenței instanței de fond de a judeca acțiunea Statului, această afirmațiune a Curții este îndestulătoare pentru a constata și decide că afacerea este, în conformitate cu legea, trimisă în judecata secțiunilor-unite.

Pentru aceste motive, respinge incidentul;

Asupra chestiunii de a se ști dacă în procesul de față, instanțele de fond erau competente a judecă pe cale principală acțiunea introdusă de Stat în contra primării comunei Constanța și dacă chestiunea de incompetență putea fi ridicată din oficiu de Inalta Curte de casație cu ocazia judecării recursului introdus de Stat în contra sentinței tribunalului Constanța No. 281 din 1909;

Văzând art. 109 din procedura civilă;

Considerând că, după dispozițiunile acestui articol, incompetența de ordine publică a instanței se va putea ridica chiar înaintea Curței de casație, în orice stare a procesului, și chiar din oficiu;

Considerând că incompetența *ratione materiae* de care

este vorba în speță, este de ordine publică, căci nu depinde de particulari de a răsturnă ordinea constitutivă a diferitelor instanțe, consimțind, prin tăcerea lor, ca să fie judecați de judecători, cărora legea nu le-a dat căderea să judece diferendul dintre dânsii, așa că o asemenea incompetență, conform suscitului articol din procedura civilă, se poate invoca chiar din oficiu de către Curtea de casație;

Considerând că, odată stabilit că această Înaltă Curte a fost în drept să ridice din oficiu excepțiunea de necompetență *ratione materiae*, de care este vorba în speță, rămâne a se constată dacă instanțele de fond erau competente a judeca pe cale principală acțiunea Statului îndreptată în contra primăriei Constanța;

Considerând că, din combinațiunea art. 36 și 104 din Constituțiune, rezultă că, deosebit de Curțile și tribunalele ordinare, puterea judecătorească se poate exercita și prin jurisdicțiuni speciale cari se înființează prin anume legi speciale și, prin urmare, hotărârile date de asemenea jurisdicțiuni, prin îndeplinirea formelor prescrise de legea organizării lor, trebuie să aibă aceeași autoritate de lucru judecat ca orice hotărâre judecătorească, fără a se mai putea înlătura prin altă judecată pe cale ordinară, căci altfel rezultatul ar fi ca și cum acele jurisdicțiuni n'ar mai fi fost anume înființate prin lege, ba încă rezultatul ar fi și mai rău dacă s'ar da de multeori curs de judecată pe diferite căi, ceea ce nu poate să intre în intențiunea legiuitorului;

Considerând că, în speță, primăria Constanța, pe temeiul legii asupra maximului taxelor și contribuțiilor comunale din 1893, a impus două corpuri de clădiri ale Ministerului de finanțe, destinate locuinței funcționarilor vamali din acea localitate, la o taxă de 2% asupra venitului constat în conformitate cu legea și regulamentul pentru constatarea și perceperea veniturilor comunale;

Considerând că, după art. 6 alin. I din legea de constatare a veniturilor comunale, combinat cu art. 2 din regulamentul acestei legi, constatarea zecimelor adiționale și a contribuțiilor comunale stabilite asupra venitului funciar, cum este în speță, se face după rolurile rămase definitive pentru perceperea contribuțiilor directe către Stat, iar pentru perceperea unor asemenea venituri, autoritatea comunală întocmește roluri speciale în cari indică bazele impozabile și taxele de perceput, și aceste roluri sunt supuse judecății comisiunilor comunale și de apel, întocmite de Stat pentru constatarea contribuțiilor sale, comisiuni pe lângă cari, conform art. 3 din regulamentul legii de constatare a veniturilor comunale, sunt atașați câte un agent de constatare, care reprezintă interesele comunei și cari sunt obligați a lua extracte după deciziunile comisiunilor comunale și de apel, privitoare la veniturile comunale, pe baza cărora vor face modificări în rolurile comunei;

Considerând că, din cele ce preced, rezultă că singu-

rele instanțe de judecată competente a se pronunțe atât asupra quantumului impozitului, cât și mai ales asupra legalității aceluși impozit, sunt acelea instituite de legea și regulamentul de constatarea și perceperea veniturilor comunale și de legea contribuțiilor directe;

Considerând că dacă partea a uzat de aceste căi, sau nu a uzat în termenul stabilit de acele legi și regulamente, și într'un caz și în altul impunerea este definitivă și prin urmare părțile nu o mai pot ataca prin acțiune pe cale ordinară;

Că, din toate aceste puncte de vedere, sentința tribunalului Constanța No. 281 din 1904 este dată fără competență și de aceea urmează a fi casată;

Considerând că întrucât procesul nu mai poate primi o urmare de judecată, conform art. 36 din legea Curții de Casație, casarea urmează a se face fără trimitere.

Pentru aceste motive, casează fără trimitere.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA I

Audiența dela 30 Septembrie 1909

Președința d-lui Oscar N. Nicolescu, prim-președinte

Maior N. Sofian cu Ministerul de finanțe

PENSIUNE.— CERERE DE REGULARE.— LEGE.— APLICAȚIUNE.
PENSIUNE.— EXPECTATIVĂ.— DREPTUL LEGIUITORULUI.
PENSIUNE.— CONVENȚIUNI.— EXCEPȚIUNI LA LEGEA GENERALĂ.— NEADMISIBILITATE.

1° Cererea de pensii se cercetează și se regulează nu după legea în vigoare în momentul când este făcută, ci după aceea în vigoare la data înscrierii.

2° Dreptul la pensii constituind o simplă expectativă, nu devine un drept câștigat decât din momentul în care pensia este lichidată și înscrisă. Până atunci, legiuitorul, în virtutea dreptului ce are de a reguła interesele generale ale societății, poate să modifice sau să ridice funcționarului expectativa ce are.

3° Ministerul instrucțiunii publice nu poate, prin convențiuni particulare încheiate cu funcționarii săi, să creeze excepțiuni la legea generală de pensii, care face parte din domeniul dreptului public.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Maior N. Sofian contra deciziei cu No. 455 din 1909 a comisiunii pentru constatarea și regularea drepturilor la pensii, de pe lângă Ministerul de finanțe;

Având în vedere că prin această decizie, comisiunea a respins cererea apelantului de a i se reguła un nou drept la pensii întrucât a servit în corpul instructorilor militari școlari încă un timp de trei ani;

Având în vedere motivele din deciziunea apelată, pe cari Curtea, găsindu-le întemeiate și-le însușește;

Considerând, în afară de acestea, că este de principiu

constant că cererea de pensiuine se cercetează și se lichidează, nu după legea în vigoare în momentul când este făcută, ci după aceea în vigoare la data înscrierii; că deși apelantul a făcut cerere pentru o nouă lichidare de pensiuine la 18 Martie 1909 sub imperiul legii din 7 Martie 1906 cari recunoștea pensionarilor cari au ocupat funcțiunea de instructori militari școlari dreptul de a obține o nouă lichidare de pensiuine după un serviciu neîntrerupt de cinci ani în corpul instructorilor militari școlari, totuși la 1 Aprilie 1909, de când apelantul cerea să fie înscris la o nouă pensiuine, legea din 7 Martie 1906 se găsea desființată, iar legea în vigoare, legea generală de pensiuini, interzice prin art. 23, pensionarilor cari au ocupat o nouă funcțiune după regularea drepturilor lor la pensiuine, să adauge anii serviți în urmă pentru a obține o nouă pensiuine; că dar astfel fiind, apelantul Maior N. Sofian numai poate cere o nouă lichidare a drepturilor sale la pensiuine;

Considerând că obiecțiunea ridicată de apelant cum că legile au efect numai pentru viitor și că prin contractul intervenit între dânsul și Ministerul Instrucțiunii publice a câștigat un drept patrimonial, este neîntemeiată, căci dreptul la pensiuine, constituind o simplă expectativă, nu devine un drept câștigat decât din momentul în care pensiuinea este lichidată și înscrisă; că până atunci, legiuitorul, în virtutea dreptului ce are de a regula interesele generale ale societăței, poate să modifice sau să ridice funcționarului expectativa ce are;

Considerând că apelantul mai obiectează că în actul de angajament încheiat între dânsul și Ministerul Instrucțiunii publice, se prevede la punctul al IV-lea, ca acesta este obligat, fără judecată, a-i servi solda, în caz de licențiere a corpului, până la îndeplinirea celor cinci ani;

Considerând că din clauza de mai sus nu rezultă însă că părțile au înțeles că apelantul să aibă dreptul la o nouă pensiuine chiar în cazul când legea din 7 Martie 1906 ar fi abrogată și deși legea generală de pensiuini nu permite pensionarului o nouă regulare a drepturilor sale de pensiuine; altfel după interpretarea dată de apelant, s'ar ajunge la această concluzie inadmisibilă, că Ministerul ar putea, prin convențiuni particulare încheiate cu funcționarii săi, să creeze excepțiuni la legea generală de pensiuini, care face parte din domeniul dreptului public; că clauza IV-a din actul de angajament nu are alt înțeles decât că, în caz de lichidare a corpului, Ministerul Instrucțiunii publice este ținut a plăti instructorilor militari școlari solda până la îndeplinirea celor cinci ani; ceiace ar autoriza, pe apelant nu să reclame o nouă pensiuine dela Ministerul de finanțe, ci să ceară plata soldei dela Ministerul Instrucțiunii publice;

Considerând că deși apelantul mai invoacă dispozițiunea art. 146 din regulamentul de aplicare al legii pentru introducerea instrucțiunii militare în școli, însă această dispozițiune are același înțeles ca și clauza IV-a din actul

de angajament; că chiar dacă s'ar presupune că art. 146 asimilează, în cazul din licențiere de corp, pe ofițerii întrați în corpul instructorilor militari, cu ofițerii din activitate și în privința dreptului de pensiuine, totuși din momentul în care legea din 7 Martie 1906 cu regulamentul ei a fost abrogată, ea nu mai poate produce nici un efect, și deci apelantul nu mai poate să o invoace pentru a'și valorifica un drept ce pretinde că ea i-ar conferi;

Că dar astfel fiind, apelul făcut de maiorul N. Sofian este neîntemeiat și ca atare urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, respinge apelul.

Semnați: Oscar N. Nicolescu, I. Stambulescu, D. G. Maxim.

SECȚIUNEA III

Audiența dela 29 Septembrie 1909

Președința d-lui N. Budișteanu, președinte

Maior D. Paraschivescu cu Ministerul de finanțe

PENSIUNE.—CONVENȚIUNI DE SERVICIU.— MINISTERUL INSTRUCȚIUNII PUBLICE.— MINISTERUL DE FINANȚE.— CASA PENSIUNILOR.— PERSOANE MORALE DISTINCTE.

PENSIUNE.—LEGE ABROGATĂ.— DREPT CÂȘTIGAT.— SIMPLĂ EXPECTATIVĂ.

1° Convențiunile de serviciu intervenite între Ministerul instrucțiunii publice și funcționarii săi, nu pot fi opozabile Ministerului de finanțe, nici Casei pensiunilor, cari sunt persoane morale distincte.

2° Funcționarul nu poate cere regularea la pensiuine în baza unei legi abrogate și nu poate invocă un drept dobândit, pentru că în materie de pensiuine, până la lichidare, funcționarul nu are decât o simplă expectativă.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Maior D. Paraschivescu, în contra deciziunii cu No. 437, din 15 Mai 1909, a comisiunii pentru constatarea și regularea drepturilor la pensiuine;

Având în vedere susținerile orale ale părților și actele din dosar;

Având în vedere deciziunea apelată, faptele și motivele arătate întrânsa, pe cari Curtea apreciindu-le le găsește juste și bine întemeiate și deci 'și le însușește;

Având în vedere că, pe lângă acestea, Curtea mai adaogă următoarele:

Având în vedere că, în speță, nu se poate considera condițiunile de serviciu ca îndeplinite prin faptul că, debitorul, Ministerul Instrucțiunii publice, a modificat legea Instructorilor militari, căci, dacă între Ministerul Instrucțiunii și apelant există o condițiune de respectarea angajamentului pe timp de cinci ani, această condițiune nu este opozabilă nici Ministerului de finanțe, nici Casei pensiunilor, cu care se judecă apelantul, pentru că acestea constituiesc persoane morale distincte;

Că, dacă apelantul se plânge pentru neexecutarea aces-

tui angajament, nu poate să aibă decât o acțiune în daune în contra Ministerului Instrucțiunii publice ;

Considerând că apelantul nu poate cere regularea la pensiune în baza legii instrucțiunii militare în școli, pentru că această lege este desființată și nici poate invoca vre-un drept dobândit, căci în materie de pensiuni până la lichidare, funcționarul nu are decât o simplă expectativă ;

Considerând că, de asemenea, trebuie înlăturat că legea instrucțiunii militare în școli face parte integrantă din contract, căci Ministerul de finanțe și Casa pensiunilor nu pot regulă pensiunile în baza acestei convențiuni ci numai în baza legii generale de pensiuni, care singură este obligatorie Ministerului de finanțe.

Pentru aceste motive, respinge apelul.

Semnați : N. Budișteanu, Al. Alessiu, V. Antinescu.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIUNEA III

Audiența dela 17 Septembrie 1909

Președinta d-lui P. Hagiopol, judecător-unic

Antigone Hagi-Hristu cu fostul său soț Spiridon V. Cevie

CONVENȚIUNE.— NAȚIONALITATEA STRĂINĂ A PĂRȚILOR CONTRACTANTE.— EXECUTAREA ȘI REZILIEREA CONTRACTELOR.— LEGEA CARE SE APLICĂ.— ART. 969 CODUL CIVIL.

LEGE STRĂINĂ.— STAREA EI.— CUI INCUMBĂ SARCINA DE A FACE PROBA.

DOTĂ.— RESTITUIRE.— TERMEN.— ART. 1273 CODUL CIVIL.

1° Părțile contractante, de naționalitate străină, sunt suverane în a edicta legea ce le convine, în ceea ce privește executarea contractelor, precum și rezilierea lor, întrucât, conform art. 969 codul civil, convențiunile legal făcute au putere le lege între părțile contractante. Iar atunci când părțile n'au specificat legiuirea la care vor să se refere, instanța de judecată trebuie să caute în faptele și împrejurările cauzei, care a fost intenția comună a părților contractante, și să aplice legea pe care aceștia au ales-o în mod tacit.

2° Starea unei legislații străine nefiind cunoscută de judecătorii români, dovada ei fiind o chestiune de fapt, urmează a o face acel ce se prevalează de ea.

3° Potrivit dispozițiilor art. 1273 codul civil, dacă dota consistă în bani sau în alte mobile, ori imobile prețeluite, cari au fost trecute în proprietatea bărbatului, obligațiunea de restituire are termen de un an din momentul de când a luat naștere.

492. — S'au prezentat : reclamanta, prin d-l avocat M. Cernea ; defendorul, prin d-l avocat Radu Dragomirescu.

Tribunalul,

Asupra acțiunii d-nei Antigone Hagi-Hristu, făcută prin petiția înregistrată la No. 4792 din Martie 1909, în contra fostului său soț Spiridon V. Cevie, prin care cere să fie obligat a-i restitui dota ce a primit cu ocazia căsătoriei

sale în valoarea de 190 lire turcești sau 4313 lei, întrucât căsătoria lor, s'a desfăcut deja dela 4 Septembrie 1908, după cum se constată prin actul Sfintei Mitropolii din Corida, cu data de 15 Octombrie 1908 și aflat la dosar ;

Având în vedere că defendorul, prin d-l avocat Dragomirescu, ridică incidentul de prematuritatea acțiunii, întrucât, conform art. 1275 codul civil, soțul are termen de un an de zile dela data desfacerei căsătoriei spre a restitui dota ce consistă în bani sau alte mobile, ce au trecut în proprietatea sa și că în speță fiind vorba de bani și neîmplinindu-se acest an, de oarece căsătoria s'a desființat la 4 Septembrie 1908, iar data intentării acțiunii e 6 Martie 1909, cere deci pe acest motiv să i se admită incidentul și ca consecință să se respingă acțiunea ca prematură ;

Având în vedere că reclamanta, prin avocatul său d-l Cernea, se opune la aceasta, susținând că art. 1273 codul civil nu e aplicabil, întrucât părțile fiind supuși otomani, din Macedonia, li se aplică legea turcă care nu prevede aceste dispoziții pentru restituirea dotei ;

Având în vedere că chestiunea dedusă judecăței este de a se ști care este legea ce se aplică în speță, și în caz când e legea străină, cui incumbă sarcina de a dovedi starea acelei legislații streină ;

Având în vedere că, în ceea ce privește modul de executare al contractelor, precum și rezilierea lor, părțile contractante sunt suverane în a edicta legea ce le convine, întrucât conform art. 969 codul civil, convențiunile legal făcute au putere de lege între părțile contractante ;

Având în vedere că prin contractul de căsătorie, părțile n'au specificat legiuirea la care vor să se refere, așa că în lipsă de declarație expresă a părților, tribunalul trebuie să caute în faptele și circumstanțele cauzei, care a fost intenția comună a părților contractante și să aplice legea pe care aceștia au ales-o în mod tacit ;

Având în vedere că, în fapt, se constată, de altfel necontestat de părți, că ambii contractanți sunt supuși Turci, că convențiunea făcută între dânsii este făcută în statul turcesc ; așa dar este o presumpțiune, cel puțin până la dovada contrarie, că părțile au înțeles și au convenit în ce privește efectele juridice ale acestei convențiunii să se supună legilor turcești ;

Având în vedere că starea unei legislații străine nefiind cunoscută de judecătorii români, dovada ei, aceasta fiind o chestiune de fapt, urmează a o face acel ce se prevalează de ea, în speță reclamanta ;

Având în vedere că reclamanta nefăcând această dovadă, tribunalul urmează a aplica legea națională, întrucât cunoaște această lege, și e presupus că nu cunoaște alte legi streine ;

Având în vedere că deci art. 1273 codul civil e aplicabil ;

Având în vedere că după dispozițiunile art. 1273 dacă dota consistă în bani sau în alte mobile cari au fost trecute în proprietatea bărbatului, obligațiunea de resti-

tuire are termen de un an din momentul de când a luat naștere ;

Că așa fiind, întrucât căsătoria s-a desfăcut la 4 Septembrie 1908, iar acțiunea de restituirea datei e intențată la 6 Martie 1909, incidentul este fondat și cată a fi admis și în consecință acțiunea respinsă.

Pentru aceste motive, redactate de d-l magistrat-stagiatar Tatovici, respinge acțiunea.

Semnat, Hagiopol.

Observație.— Sentința tribunalului Ilfov, ce publicăm mai sus, este importantă, pentru că rezolvă două puncte de drept internațional, cari adeseori se ivesc în practică.

Nu ne vom ocupa în observația de față decât de aceste două puncte, căci punctul relativ la interpretarea art. 1273 din codul civil nu suferă nici o îndoială.

Fiindcă vorbim însă de acest text, vom observa, în treacăt, că el este rău redactat, căci pe când el dispune că «dacă dota consistă în bani sau în alte imobile, cari au trecut în proprietatea bărbatului», trebuiă zis: «dacă dota consistă în bani sau alte imobile ori imobile prețeluite cu declarația că prețeluirea face vânzarea, etc.».

Apoi, mai este încă de observat, cu privire la acest text, că § 2, privitor la separațiunea de patrimonii, nu există în textul corespunzător francez, nici în acel italian (art. 1410), ci este adaos de legiuitorul nostru. Soluția admisă de acest paragraf este însă, în genere, admisă și în Franța¹⁾.

Venim deci, de îndată, la cele două puncte de drept internațional privat rezolvite prin această sentință.

Care este legea ce trebuie să cărmuiască convențiile, care trebuie să servească a aprecia validitatea, interpretarea, executarea și rezilierea lor?

Principiul care domină această materie este înscris în art. 969 din codul civil, care dispune că convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante.

«Legea, după cum zice foarte bine, în această privință, un autor, proclamă astfel *autonomia* părților contractante, permițându-le de a reguliă, în marginile capacității lor, a ordinii publice și a bunelor moravuri, relațiile lor juridice, de a dispune de patrimoniul lor și de a crea obligații. Ele pot, printr'o anume stipulație, să se refere chiar la dispozițiile unei legi străine, pe care o încorporează convenției lor, însușindu-și-o. Autonomia lor poate deci fi expresă, după cum poate fi și tacită»²⁾.

1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 437, notele 2 și 3, și pag. 439, text și nota 5.

2) Vezi Vincent et Pénaud, *Dictionnaire de droit international privé*, v^o *Obligations*, No. 2 urm., precum și numeroasele autorități citate acolo.

Nici o dificultate nu există deci decât pentru părțile s'au referit anume la o lege determinată, și chestiunea nu este controversată decât atunci când părțile au păstrat tăcerea și este vorba de a se determina voința lor presupusă.

De cele mai multeori părțile se vor referi la legea țării în care contractul a fost încheiat (*lex loci contractus*).

Judecătorii fondului vor examina și aprecia voința comună a părților, având în vedere toate faptele și împrejurările cauzei, această apreciere fiind suverană și scăpând de cenzura Curței de casație³⁾.

Presupunând acum că părțile au înțeles a se referi la o lege străină, chestiunea este de a se ști cum se va dovedi și cine va dovedi această lege. Deși și această chestiune este controversată, tribunalul Ilfov decide foarte bine că legile străine constituiesc niște chestiuni de fapt, lăsate în totul la aprecierea suverană a instanțelor de fond; de unde rezultă ca judecătorul nu va fi ținut a le aplica decât atunci când părțile le propun și le dovedesc în instanță⁴⁾.

Prin urmare, Curtea de casație nu are nici un control în această privință, nici chiar atunci când judecătorii fondului s'ar fi înșelat asupra legii străine. Vina, în adevăr, nu este, în asemenea caz, a judecătorului, ci a părților interesate, cari n'au făcut dovada cuvenită. Pentru ca o călcare sau o falsă interpretare a unei legi străine, să poată da loc la casare, trebuie ca ea să atragă după sine violarea unei legi române.

«Considerând, zice foarte bine Curtea de casație, în afacerea celebră Zappa, că misiunea acestei Curți fiind menținerea legii române și uniformitatea în aprecierea ei, urmează că interpretarea eronată dată de o instanță de fond unei legislațiuni străine, numai atunci poate servi ca mijloc de casare, când acea interpretare ar fi cauza unei contravenițiuni la legea română, căci numai într'un asemenea caz se poate zice că legea română a fost violată, etc.»⁵⁾.

Acestea ni se par adevăratele principii, și tribunalul le aplică foarte bine în specie.

D. ALEXANDRESCO

3) Cas. fr. D. P. 84. 1. 286; D. P. 87. 1. 277, etc.

4) Acela care invoacă o lege străină, zice art. 2406 din codul portughez dela 1867, este obligat a dovedi existența ei, decât ori este contestată. — «*Nos casos em que for invocado algum estatuto ou postura municipal deste payz, ou alguma lei estrangeira, cuja existencia seja contestada, será obrigado a provar a dicta existencia aquelle que tiver allegado tal estatuto, postura ou lei.*»

5) *Dreptul* No. 32 din 1898 și Bulet. 1898, p. 392, precum și multe alte autorități citate în t. I al Coment. noastre de drept civil, p. 154, nota 1 (ed. 2-a). — Vezi însă Vareille-Sommières, *Synthèse du droit international privé*, II, pag. 294 urm., No. 1110 urm. — În cât privește mijloacele de dovedire ale legilor străine, vezi tom. nostru suscitât, p. 154, 155.